

2023 augusztusi mérnök évfordulók, emlénapok + **programok**

2. – 180 éve született Liszkay Gusztáv mérnök

Derencsényben, 1843 augusztus 2-án született Liszkay Gusztáv (1843-1889) bányamérnök, szakíró. 1866-ban a selmeci akadémián szerzett oklevelet bányászat-kohászat szakon. Fél évtizedig bánsági vasművekben teljesített szolgálatot. 1871-ben visszatért Selmecbányára, ahol haláláig tevékenykedett. Először fogalmazó volt a bányagazgatóságnál, majd 1873-ban a selmeci bányaiskola szervezésével, illetve igazgatásával bízták meg. 1872 és 1880 között meghívott segédtanárként az akadémián is előadta az iránytan, a hivatalszervezés és szabványtan tantárgyakat. A magyar szaknyelv területén kifejtett tevékenysége is jelentős. Tanulmányai főként a Bányászati és Kohászati Lapokban és a Földtani Közlönyben jelentek meg. Liszkay Gusztáv tagja volt a Magyarhoni Földtani Társulat selmecbányai részlegének.

2. – **Tudásmenedzsment (TM) fórum**

Augusztus 2-án „Nemzetközi tudásmenedzsment trendek” címmel Budapesten rendez fórumot a KM Expert Kft. következő csapata: Gyulay Tibor alapító, ügyvezető, Pásztory Zoltán nemzetközi TM szakértő, Farkas Bertalan Péter TM szakértő, Baranyi Béla LEAN szakértő, dr. Bencsik Andrea egyetemi oktató, Kőrösi Zoltán üzleti coach és Szabó Márton tanácsadó. A személyes és online eseményen való részvétel ingyenes, de regisztrációhoz kötött, ugyanis a férőhelyek száma korlátozott. Bővebb infó: www.kmexpert.hu

2. – 140 éve született Fazék Gyula mérnök

Felpécen, 1883. augusztus 2-án született Fazék Gyula (1883-1964) bányamérnök. Oklevelét a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Főiskolán szerezte, utána itt lett tanársegéd és Böckh Hugó (1874-1931) geológus mellett részt vett az erdélyi földgázkutatásokban. 1912-től lett a Magyarhoni Ércbánya Rt. műszaki vezetője Nagybányán. Az ércelőkészítésben több új eszközt, eljárást vezetett be (pl. szítás golyósmalom, aranyérccek flotálása). 1933-tól 1948-ig a Ganz-gyár, majd a Magyar Nemzeti Bank műszaki tanácsadója volt. 1946-ban irányításával épült a Nemzeti Bank korszerű aranyfinomítója. Megírta Nagybánya bányászatának történetét és hazánk teljes fémbányászatának monográfiáját.

3. – 125 éve született Gedeon Tihamér mérnök

Rimaszombat, 1898. augusztus 3-án született Gedeon Tihamér (1898-1967) vegyész-mérnök, bauxit-kémikus, egyetemi tanár. Vegyész-mérnöki oklevelet a Műegyetemen szerezte. 1928-tól az ALUÉRC Bánya és Ipari Rt. gánti laboratóriumának volt a vezetője. 1932-ben Földtani Intézet vegyésze lett. 1935-38-ban Indiában volt bauxitvegyész. Hazatérése után az ALUÉRC-nél, 1945-től 1960-ig, egészen a nyugdíjazásáig a Magyar-Szovjet Bauxit Alumíniumipari Rt.-nél (MASZOBAL), az Alumínium Iparigazgatóságon, az Iparügyi Minisztériumban és a Fémipari Kutató Intézetben működött. Bauxit ipari hasznosítása tárgykörben egyetemi magántanárrá habilitálták. Elsőként írta le a bayerit megjelenését természetes körülmények között. Hazai dolomitból száraz eljárással fémmagnéziumot állított elő, fontos szerepe volt a hazai bauxitkataszter munkálatainak megkezdésében és a hazai műkorundgyártás megindításában is. A tudományos eredményei mellett az ismeretterjesztő irodalomban is maradandót alkotott.

6. – 180 éve született Heller Ágost tanár

Pesten, 1843. augusztus 6-án született Heller Ágost (1843-1902) fizikatanár, fizikatörténész, akadémikus. A budai József Ipartanodában a vasúti mérnöki tanfolyam után, 1866-ban mérnöki oklevelet szerzett. 1867-ben tanársegéd lett a Műegyetemen. 1868-ban matematika-fizika szakos tanári oklevelet nyert és fizikát tanított id. Szily Kálmán tanszékén. 1870-ben a budai főreáliskola tanára lett, emellett 1875-től két évtizeden át a Természettudományi Társulat (TTT) könyvtárosa volt. Ezen túlmenően a *Természettudományi Közlöny*, valamint a Társulat és a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) közös német nyelvű lapjának egyik szerkesztője volt. 1894-től az MTA főkönyvtárosa lett. Több tankönyvet is készített a középiskolák számára, fizikával, meteorológiával és csillagászzal is foglalkozott. A fizika egyetemes történetéről írt kétkötetes munkája német nyelven jelent meg (1882–1884). Könyvében, amelyet ma is alapvető szakirodalmi forrásként tartanak számon, 1.200 oldalon foglalja össze e szakma történetét az ókortól a 19. század közepéig. Művében értékes adatokat nyújtott Gauss életrajzához is. A Természettudományi Társulat által meghirdetett és a fizikusok életrajzainak megírására vonatkozó pályázatra készített kéziratát, amely csak a fizika modern korszakát tárgyalja, első díjjal jutalmazták. Ennek a kétkötetes fizikatörténetének az első része 1891-ben, a második 1902-ben látott napvilágot.

6. – 150 éve vízügyi, vízgazdálkodási terv

Újházy János királyi főmérnök felkérésre elkészítette és megjelentette 1873. augusztus 6-án a „*Rába, s a vele összefüggő Rábcza, Répcze, Kisrábatorok és Marczal szabályozása és csatornázása, továbbá a Hanyás és a Fertő-lecsapolása*” című terveit, melyben 2.016.791 forint költségre évi 411.491 forint jövedelmet számolt. A Rába egy évi jeges-árának önmagában nagyobb károkat okozott, mint a szabályozás összes költsége. A tervek magában foglalták a vizek rendezését, így gazdasági (öntöző) csatorna építését is. Újházy János a fő bajt a tizennyolc, szakszerűtlenül épült malomgátban és „*a Rábának ezen mostoha, művelt országokban sehol sem található, vad kezelésében*” látta, hiszen még két évvel korábban is az árvízkor az Ásvány-árok kijáratát akarták eltömni a helyiek, nem pedig a szomszéd várkeszői malom rőzsegátját lebontani. A tervek emellett tartalmazták 27 kanyarulat átvágását, hogy ezáltal a folyó útját megrövidítve csökkenjen a gátakra nehezedő nagy nyomás időtartama is. A tervek elfogadása után 1873. november 15-én megalakult a Rábaszabályozó Társulat, Magyarország egyik legnagyobb területre kiterjedő vízitársulata. Működési kereteit az egy hónapon belül elfogadott, majd a minisztériumi elfogadásakor némileg visszatartott alapszabály, valamint a társulatoknak széles jogkört adó 1871. évi XXXIX. törvény határozta meg. Az első megválasztott elnök, Batthyány Géza gróf mellé 24 tagú választmányt rendeltek, akiket részben a birtokosok választottak néhány falunként, részben nagybirtokosok vagy megbízottjaik kerültek be. Így gyakorolt ellenőrzést a társulat felett emberei révén az Esterházy hercegi zárgondnokság, Albert főherceg, Széchenyi Béla gróf, Lamberg gróf, az Esterházyak grófi ágából Esterházy Pál, a győri káptalan, valamint három szabad királyi város, Győr, Sopron és a Fertő-parti Ruszt polgármestere.

10. – Építési mérnök-kamarai továbbképzés

A Budapesti és Pest megyei Mérnöki Kamara „Építési-bontási hulladékok és a Körforgásos gazdaság az építőiparban” témakörökben augusztus 10-én szervez online továbbképzést az érdeklődő tagjai számára.

Bővebb infó: www.mmk.hu/szolgaltatasok/tovabbkepzes/jelentkezés?kepzesId=7037

11. – 160 éve született Arany Dániel matematikus

Pesten, 1863. augusztus 11-én született Arany Dániel (1863-1945) matematikus, Középiskolai Matematikai Lapok alapítója. Tanított a selmecbányai akadémián, Győrött a főreáliskolában, majd Pestre költözött, ahol középiskolai tanár volt. Ezt követően a Magyar Királyi Állami Felsőipariskola tanára lett. Tudományos munkásságában a valószínűség-számítási kérdések, a játékelméleti problémák és a Simson-egyenes témája foglalkoztatta. A determináns elmélet figyelemre méltó eredményt köszönhetett neki. Biztosítási matematikával is foglalkozott, de legnagyobb hatással a középiskolai matematikai oktatásra volt.

11. – 150 éve született Korbuly Károly mérnök

Kolozsváron, 1873. augusztus 11-én született Korbuly Károly (1873-1944) gépészmérnök. Iskoláit részben Kolozsvárott és Aradon végezte. Katonai szolgálatának letelte után a budapesti József Királyi Műegyetem gépészmérnöki szakosztályára iratkozott be. K. Jónás Ödön professzor a mérnöki oklevél megszerzése után elhívta tanszékére asszisztensnek. Később a professzortól kapott referenciák alapján meghívást kapott a Ganz és Társa Rt villamosági gyárába. A meghívás egybeesett a Miskolci Villamos Vasút építésének idejével, és így őt bízták meg e villamosvasút szerelésének vezetésével, mely munkát ő kifogástalanul le is bonyolított. Hamarosan megbízták a Ganz-gyár villamos műhelyének műszaki vezetésével, és rövidesen az üzem főnöke lett. 1907-től Kandó Kálmánnal közösen Olaszországban a helyi Westinghouse üzem beindításán dolgozott. Itt Kandó-féle villanymozdonyokat készítettek. Az I. világháborúban a Westinghouse átállt a hadi termékek gyártására. 1915-ben internálták, és 1916 augusztusában visszaérkezett Budapestre. Néhány napon belül Weiss Manfréd kereste fel, hogy felkérje a csepeli telep műszaki igazgatói posztjára. Vezetésével a csepeli gyár hadiüzemből átállt békecikkek gyártására. Így fejlődött fel az eke, patkó, szög, az összes mezőgazdasági gép, a zománcedény, a varrógép és sok más fogyasztási cikk gyártása. Külön ki kell emelni Korbuly Károly új csőgyártási eljárásra vonatkozó szabadalmát: a tolópadokon való csöveknél a cső nyújtását nem gyűrűkön végzik, mint korábban, hanem a gyűrűk helyett három 120 fokos szöget bezáró tengelyen forgó görgőkön, amelyeknek profiljai körformát adnak, végzik a nyújtást. A szabadalmat világszerte számos cég vásárolta meg, és az ilyen módon készült tolópadokat Kínába is exportálták. Az 1930-as évektől Csepelen már harcjárművek és repülőgépek is készültek. A gyár vezetését a németek 1944. márciusi bevonulásáig végezte.

14. – 140 éve született Tettamanti Jenő mérnök

Budapesten, 1883. augusztus 14-én született Tettamanti Jenő (1883-1959) gépészmérnök. Oklevelét a Műegyetemen nyerte 1905-ben. 1907-től 1913-ig a Ganz Vagongyár szolgálatában állt. 1913-tól a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémia II. számú bányagéptani tanszékének, majd a soproni főiskola tanára lett. 1924-1926-ban rektor, 1930-1952-ig a főiskola központ könyvtárának igazgatója volt. Szakértőként részt vett több nagy jelentőségű létesítmény megszervezésében, korszerűsítésében és

felülvizsgálatában. Tudományos kutatómunkája elsősorban a bányaszállítógépek, a bányavízmentesítő telepek és a bányák energiagazdálkodási területére terjedt ki. A több nyelven megjelenő Közleményeket is ő szerkesztette, így Európa összes tudományos intézetével kapcsolatban volt.

15. – Repülők napja, Nagyboldogasszony, a legnagyobb Mária-ünnepnap

A magyar légielő napja egybeesik Nagyboldogasszony ünnepével. Érdekesség, hogy a XX. századi katonai repülősök is Szűz Máriát választották oltalmazójuknak, ezért Magyarországon augusztus 15-én ünnepeljük a repülősök napját. A római katolikus egyház augusztus 15-ét a Szűz Mária mennybemeneteleként ünnepli. A Biblia szerint Mária a földi létből testben és lélekben is a mennyei boldogságba jutott. Szent István király kora óta e nap egyházi ünnep annak emlékére, hogy a király az országot Szűz Mária oltalmába ajánlotta.

17. – 80 éve született Szegő Károly fizikus

Budapesten, 1943. augusztus 17-én született Szegő Károly (1943-2022) Állami-díjas fizikus, úrkutató. 1966-ban szerzett fizikus diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetemen (ELTE). Kezdetben elméleti részecskefizikusként csoportelméleti módszerekkel foglalkozott az MTA Központi Fizikai Kutató Intézetében. Az úrkutatás felé a 80-as években fordult a figyelme, amikor lehetőség nyílt a Halley üstököshöz indított VEGA úrmisszióban (Interkozmosz) való részvételre, amelyben az irányító testület társvezetője lett. A későbbiekben vezetésével magyar kutatók további komoly nemzetközi úrkutatási programokhoz is csatlakozhattak. Ezek közé tartozott például a Phobos-2 (Interkozmosz), a SOHO (NASA/ESA), a Cluster (ESA), a Venus Express (ESA), a Cassini-Huygens (NASA/ESA/ASI), a Rosetta-Philae (ESA), a BepiColombo (ESA/JAXA) és a JUICE (ESA) úrmisszió is. A KFKI Részecske és Magfizikai Kutatóintézetének igazgatói pozícióját 1975 és 2002 között töltötte be. 2002-től 2010-ig az MTA Kutatóintézeti Főosztályának, majd Kutatásfejlesztési és Innovációs Főosztályának vezetőjeként szervezte és támogatta az akadémiai kutatóhálózat munkáját. 1986 és 2003 között a Magyar Asztronautikai Társaság alelnöke volt. Több úrkutatáshoz kapcsolódó nemzetközi tudományos szervezet (COSPAR, IAA, Europlanet) vezetőségébe beválasztották. Oktatóként és témavezetőként is fontos szerepe volt a kutatói utánpótlás nevelésben. Tudományos pályája során több mint 300 publikáció szerzője, társszerzője volt.

17. – 140 éve született Zrumeczky Dezső építészmérnök

Inárcpusztán, 1883. augusztus 17-én született Zrumeczky (Zrumetzky) Dezső (1883-1917) építészmérnök, akinek épületeit a mozgalmas tömegalakítás, a festői tetőjáték, a korszerű alaprajz és a nagyméretű ablakok jellemezték. Középiskolai tanulmányait a Belvárosi Főreáliskolában végezte. Mérnöki oklevelet 1907-ben a Budapesti Műszaki Egyetemen szerezte. Egyetemi éve alatt ismerkedett meg többek között Kós Károllyal, Kozma Lajossal és Györgyi Dénessel, akik mind barátai lettek. Építésztársai szerint olyan nagyságok mellett van a helye a magyar építészet panteonjában, mint Lechner Ödön. Többek között az Állatkertet és a Wekerle-telepet is gazdagította munkáival. Kós Károllyal közösen tervezte az Állatkert pavilonjainak egy részét (pld. Madárház), amellyel nagy sikert arattak. Szokatlan és ritka, hogy egy épület alkotójának nevét viseli, mint Kispesten a Wekerle-telep egyik szimbóluma, a Zrumeczky-kapu. Amikor készült, az építész még csak harmincéves volt, mégis érett volt az alkotása. Ebben a kapuban összegződik az a tapasztalata, amelyet a népi és ezen belül az erdélyi építészet tanulmányozása során összegyűjtött. Zrumeczky Dezső

részt vett a fővárosi iskolaépítésben is. A város egyik legszebb iskolája a budai Áldás utcai intézmény. A mű jól alkalmazkodik a Rózsadomb lejtős területéhez. Összetett tömegformái, magas tetőzete, kőlábazata és a kapujának szépen faragott faszerkezete a népi romantika építészetének jelentős alkotásává teszi. Nemcsak az iskolaépítésben alkotott maradandót, hanem a budai villák között is van két nevezetes alkotása. Mind a kettő a kor ismert írójának lakhelye volt, személyes megrendelésükre készült. Az egyik a Hűvösvölgyi úton áll, Herczeg Ferencnek készült. A kitűnő és ismert író igencsak meglepődött, amikor az építész megkérdezte tőle, hogy mit fejezzen ki az épület. Szokatlan volt, hogy a tervező nemcsak az elrendezésről akart beszélgetni, hanem kíváncsi volt a megrendelő vágyára is. A másik budai villa, amelyet tervezett, Tormay Cécile-nek épült a Szalonka utcában. Ezen villák az alkotás és a magánélet intimitásának színterei. Az 1914-ben kitört háború oly sok mindennek véget vetett, többek között a kiteljesedő nemzeti romantikus építészetnek is. Zrumeczky Dezsőt mérnökként sorozták be, és az utolsó feladata az volt, hogy az orosz betöréskor elpusztított Sáros vármegyei lakóházak újjáépítését irányítsa. Télidőben itt betegedett meg, és hiába szállították Budapestre, életét a kórházban sem tudták megmenteni.

17. – 100 éve született Kiss István vegyész

Békéscsabán, 1923. augusztus 17-én született Kiss István (1923-1990) vegyész, egyetemi oktató. Felsőfokú tanulmányait 1945-ben a Szegedi Tudományegyetem természettudományi karán kezdte, közben rövidebb ideig a Budapesti Tudományegyetemen folytatta, majd Szegeden szerezte meg a vegyész oklevelét. Ezután egy évig Szegeden a szerves kémiai tanszékén volt tanársegéd. 1950-től a Leningrádi Egyetemen fizikai kémiai tanszékén aspiráns volt, és 1954-ben védte meg háromkomponensű rendszerek folyadék-gőz egyensúlyáról szóló kandidátusi disszertációját. Ezután egy évig a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Központi Kémiai Kutató Intézetében tudományos munkatárs, majd a Központi Fizikai Kutató Intézetbe (KFKI) került és a Kémiai Főosztály vezetője lett. Itt izotóp effektusok vizsgálatával, radioaktív izotópok előállításával és reaktorteknikával kapcsolatos sugárkémiai kutatásokkal foglalkozott. Emellett 1959 óta az ELTE fizikai kémiai tanszékén a Magkémia c. kollégium előadója. 1966-71-ben az International Atomic Energy Agency (IAEA, Nemzetközi Atomenergia Ügynökség) bécsi központjának munkatársa, 1978-tól osztályvezetője volt. A Kossuth-díjjal a mesterséges radioaktív izotópok előállítására irányuló kutatásaiért és az izotópok termelésének gyakorlati megvalósításában elért eredményeiért tüntették ki. Hét szabadalma volt. Nyolcvannál több tudományos közleménye jelent meg témaköreiből, számos előadást tartott hazai és külföldi nemzetközi konferenciákon. Publikációi, előadásai, ismeretterjesztő szakcikkei a magyaron kívül angol, német, és orosz nyelven is megjelentek, illetve elhangzottak.

19. – 100 éve született Király Árpád mérnök

Pápán, 1923. augusztus 19-én született Király Árpád (1923-2006) mérnök, múzeumigazgató. 1947-ben szerezte gépészmérnöki oklevelét a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen. Pécsen, Komlón, majd Budapesten szervezte és irányította a villamos beruházásokat. A Magyar Elektrotechnikai Egyesület (MEE) tagjaként hozta létre, majd igazgatta a Magyar Elektrotechnikai Múzeumot. 1993-ban alapította meg a Jedlik Ányos Társaságot, melynek főtítkáráként tevékenyen hozzájárult Jedlik Ányos (1800-1895) bencés fizikus, egyetemi tanár emlékének megőrzéséhez.

17-20. – Mezőgazdasági és élelmiszeripari szakkiállítás

A Debreceni Egyetem ad otthont Farmer-Expo logójú, immáron 32. Nemzetközi Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakkiállításnak és Vásárnak. Az augusztus 17-20. közötti rendezvény fórumot biztosít a mezőgazdasági termeléssel foglalkozó, illetve az ehhez a szférához kapcsolódó, azzal partneri viszonyban álló cégeknek, vállalkozásoknak és szervezeteknek a termékeik, szolgáltatásaik bemutatására. Bővülő palettáján olyan szakmai rendezvények is szerepelnek, amelyek az egyes, szűkebb területein tevékenykedő szakemberek számára adnak módot az új, fontos ismeretek elsajátítására, a legújabb kutatási, termelési eredmények vagy egyéb hasznosítható tapasztalatok megismerésére. Bővebb infó: www.farmerexpo.hu

20. – Magyarország állami ünnepe, és vallási ünnep

Az államalapító árpád-házi Szent István király ünnepe, az új kenyér napja, a magyar nemzet ünnepe. Az Országgyűlés 1991. március 5-ei döntése értelmében 1991-től augusztus 20. napja hazánk állami ünnepe, amelyet munkaszüneti nappal és tűzijátékkal ünneplünk. Történelmi tény: 1083. augusztus 20-án avatták szentté István királyt, akinek köszönhetjük a magyar állam megalapítását. Istvánt 1000-ben koronázták meg, 1038-as halálakor pedig egy fiatal, de életképes, keresztény-európai országot hagyott hátra örökségül.

21. – 170 éve született Rejtő Sándor mérnök

Kassán, 1853. augusztus 21-én született Rejtő Sándor (1853-1928) gépészmérnök. Oklevelét a budapesti Műegyetemen nyerte el 1878-ban, s ez volt az első ott kiadott gépészmérnöki oklevél. 1901-1902-ben a Királyi József Nádor Műegyetem Gépészmérnöki Karának dékánja, majd 1920-21-ben a Műegyetem rektora volt. Fő tudományterülete az anyagvizsgálat volt. A szerkezeti anyagok viselkedésére vonatkozó elmélete nagy érdeklődést és sok vitát váltott ki. Elsőnek mutatott rá, hogy a fémek tulajdonságai az anyagszerkezettől függenek. Elmélyedt kutatásokat folytatott a fém-, fa-, textil-, papír- és malomipar technológiáinak területén, színvonalas előadásokat tartott a gépészmérnök hallgatóknak. Részben saját tervezésű gépekkel és műszerekkel megszervezte a Mechanikai Technológiai Intézet (Gillemot tanszék elődje) anyagvizsgáló laboratóriumát. Itt munkatársa volt - a később szintén világhírűvé vált - Csonka János is. 1888-ban a Mechanikai Technológiai tanszék vezetője lett. 1912-től a Magyar Tudományos Akadémia levelező, majd 1923-tól a rendes tagja lett.

21. – 90 éve született Gyulai József fizikus

Hódmezővásárhelyen, 1933. augusztus 21-én született Gyulai József (1933-2021) Széchenyi-díjas fizikus, egyetemi tanár, akadémikus. Kutatási területe a félvezetők fizikája, technológiája, és ionsugaras eljárások. Munkásságát elsősorban műszaki területen fejté ki. 1992 és 1997 között a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Központi Fizikai Kutatóintézet (KFKI) Anyagtudományi Kutatóintézet, majd ezt követően 2004-ig a Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet igazgatója volt. Ezenkívül 1993 és 1995 között a Bay Zoltán Anyagtudományi és Technológiai Intézetet vezette.

22. – Energetikai mérnök-kamarai továbbképzés

A Budapesti és Pest megyei Mérnöki Kamara „Javaslatok földgáz, távhő, és villamos energia vásárlásra” témakörökben augusztus 22-én szervez online továbbképzést az érdeklődő tagjai számára. Bővebb infó: www.mmk.hu/szolgáltatások/tovabbkepzes/jelentkezés?kepzesId=6978

23. – 150 éve született Geőcze Zoárd matematikus

Budapesten, 1873. augusztus 23-án született Geőcze (Geőcze) Zoárd (1873-1916) matematikus, tanár, a valós függvénytan, a felszínszámítás és a modern analíziskutatás neves művelője. Felsőfokú tanulmányait a budapesti Tudományegyetemen végezte. Tanári pályáját a podolini alreáliskolában kezdte, majd 1899-től az ungvári főreáliskolába került. A felszínmérésre vonatkozó új gondolatokra először a kolozsvári egyetem tanára, Schlesinger Lajos (1864-1933) matematikus, egyetemi tanár figyelt fel. Ösztöndíjat kapott Párizsba. Ott írt dolgozatát Henri Léon Lebesgue (1875-1941) francia matematikus is nagyra értékelte. 1910-ben a Sorbonne doktora lett. Barátai (köztük Marie Curie kétszeres Nobel-díjas fizikus, kémikus) maradásra bíztatták, Geőcze Zoárd azonban hazatért. Hazatérve azonban nem sikerült egyetemi katedrához jutnia. Egy budapesti főreáliskola tanára lett. A háború kitörésekor behívták katonai szolgálatra, közben is dolgozott, cikkeit tábori postával küldte haza. Eredményeit Radó Tibor (1895-1965) matematikus, egyetemi tanár fejlesztette tovább és tette ismertté szélesebb körben. Harctéri szolgálatában szerzett betegségében halt meg.

23. – 120 éve született Aujeszky László tanár

Budapesten, 1903. augusztus 23-án született Aujeszky László (1903-1978) meteorológus, tanár. 1921-25 között a Pázmány Péter Tudományegyetem matematika-fizika szakán végzett, majd négy évig gyakornok volt az egyetem matematika tanszékén. 1926-ban matematikából doktorált. 1937-ben egyetemi magántanári vizsgát tett, majd a Budapesti Tudományegyetemen 32 féléven át tartott előadásokat a meteorológia korszerű fejezeteiről. A Prognózis Osztály vezetője volt 1940-1943 és 1951-1964 között. 1939-től 1945-ig a Természettudományi Társaság (TTT) titkára és Természettudományi Közlöny társszerkesztője volt. 1944-ben az OMFI megbízott igazgatója volt. Elismert elméleti szakember, gyakorló időjárás előrejelző, kiváló népszerűsítő és sokoldalú kísérletező személy volt. A Steiner Lajos Emlékérem kétszeres tulajdonosa, a Magyar Meteorológiai Társaság tiszteleti tagja 1979-től. Az 1940-es évek elejétől a Szent István Akadémia rendes tagja volt. Széleskörű szakirodalmi tevékenységet fejtett ki, számos szakkönyve írt.

23. – 240 éve született William Tierney Clark mérnök

Bristolban, 1783. augusztus 23-án született William Tierney Clark (1783-1852) hídépítő mérnök, az angol mérnöki kamara (Engineering Chamber) tagja. Amikor 1832-ben gróf Széchenyi István megismerkedett vele, ő volt a legnevesebb angol hídépítő. Akkor már három lánchídja állt Angliában: a Hammersmith híd a Temze felett London külvárosában, a marlowi híd ugyancsak a Temze felett Buckinghamshire grófságban (Londontól északnyugatra), és a shorehami híd Londontól délre Brighton közelében Shoreham-by-Sea-ben. Tierney Clarkot Széchenyi István és Andrássy György 1838-ban bízta meg az első pest-budai Lánchíd tervezésével. Az angol Institution of Civil Engineers (ICE), a Magyar Mérnöki Kamara (MMK) és a Magyar Tanácsadó Mérnökök és Építészek Szövetsége (MTÉSZ) 2000-ben alapította tiszteletére a Tierney Clark Díjat, amellyel évente díjazták a kiemelkedő mérnöki alkotásokat.

25. – 130 éve született Élő Árpád Imre fizikus

Egyházaskeszőn, 1903. augusztus 25-én született Élő Árpád Imre (1903-1992) sakkozó, fizikus, a sakkozói játékerő értékelését lehetővé tevő, róla elnevezett pontrendszer kidolgozója. (Nemzetközileg ismert, angol ábécés neve: Arpad Emrick Elo vagy Arpad Elo). 1926-ban a Chicagói Egyetemen fizikus oklevelet

szerzett, majd a milwaukee-i Marquette Egyetemen elméleti fizikát adott elő. Később ugyanitt professzori címet szerzett. 1978-ban New Yorkban jelent meg a sakkjátékosok értékelésében ma is alaplűnek számító *The Rating of Chessplayers, Past and Present* című műve. Általa kidolgozott rendszert ma is alkalmazzák.

27. – 210 éve született Luppis János feltaláló

Fiumében, 1813. augusztus 27-én született Luppis János (1813-1875) feltaláló, fegyvergyáros, aki az osztrák-magyar haditengerészetben volt tiszt. Az 1860-as évek elején készítette el találmányát, az önálló hajtású torpedó első, kezdetleges változatát, amely lényegében rugós szerkezettel hajtott csónak volt, orrában lévő, kis ütésre is robbanó szerkezettel. A hadügyminisztériumtól eleinte nem kapott támogatást, ezért kapcsolatba lépett Robert Whitehead (1823-1905) angol mérnök-feltalálóval (aki később a Népszigeti hajógyárat alapította). Fiumében állították elő közös munkájuk eredményeként 1866-ban a torpedó továbbfejlesztett változatát, amely már hatékony fegyver volt. Ez jelentős sikert hozott, számos országba szállítottak. Találmányáért 1869-ben magyar nemességet kapott.

27. – 140 éve született Verebélly László mérnök

Budapesten, 1883. augusztus 27-én született Verebélly László (1883-1959) Kossuth díjas mérnök, kutató, akadémikus és műegyetemi tanár. 1906-ban a budapesti Műegyetemen kitüntetéssel szerzett gépészmérnöki oklevelet. 1906-1910 között a Egyesült Államokban járt tanulmányúton s itt szerzett villamosmérnöki diplomát; ő volt az első okleveles villamosmérnök Európában. 1910-1911-ben a karlsruhei egyetemen dolgozott. Visszatérve Budapestre, a Ganz Villamossági Gyár szolgálatába lépett. 1913-tól mint a Società Italiana Westinghouse Vado Ligure-i gyárának főmérnöke, Kandó Kálmán munkatársaként részt vett az olasz államvasutak villamosításában. 1914-től 1917-ig frontszolgálatot teljesített. 1917-1918-ban a bécsi Allgemeine Elektrizitäts Gesellschaft (AEG) vasútosztályára vezényelték. 1918-tól a MÁV villamos osztályának vezetője; mint Kandó munkatársa vett részt az 50 periódusú fázisváltós mozdonyok kifejlesztésében és próbaüzemeinek lebonyolításában. Nevéhez fűződik az ország villamosenergia-ellátásának megtervezése, a Bánhidai Erőmű építése és a Budapest és Hegyeshalom közötti vonal villamosítása. 1929-től 1957-ben történt nyugdíjazásáig a Műegyetem I. sz. elektrotechnikai tanszékének tanára, 1945 után pedig rektora volt az egyetemnek. Széles körű tudományos munkásságot fejtett ki.

27. – 90 éve született Kosály György fizikus

Budapesten, 1933. augusztus 27-én született Kosály György (később: George Kosary) (1933-2009) fizikus. A középiskolai tanulmányai után az ELTE fizika szakos hallgatója lett, és az egyetem elvégzése után, 1955-ben a KFKI-ba került. Pál Lénárdnál, a KFKI Ferromágneses Osztályán volt doktori ösztöndíjas, majd a Neutronfizikai Osztályon dolgozott. 1969-ben a KFKI AEKI Reaktorfizikai Csoportjába került, ahol később a Reaktorfizikai Osztály vezetője lett. Itt az erőművi reaktordiagnosztikai kutatások megalapítója és nemzetközileg elismert vezető egyénisége lett. 1970-ben és 1971-ben három-három hónapot töltött Londonban a Queen Mary College Nuclear Engineering tanszékén. 1974-ben három hónapig, 1978-ban egy évig volt vendégkutató a svájci EIR reaktorkutató intézetben, Würenlingenben. 1979-ben családjával együtt elhagyta Magyarországot. 1980-ban a Washington állambeli University of Washington professzora lett.

Eleinte ott is reaktordiagnosztikai kutatásokkal foglalkozott, majd áttért termohidraulikai és áramlástanai folyamatok tanulmányozására, elsősorban a turbulens égési folyamatok modellezésére.

29. – 170 éve született Perger József tanár

Nagykanizsán, 1853. augusztus 29-án született Perger József (1853-1901) Piarista mennyiségtan- és természettanár. 1875-ben a kolozsvári főgimnáziumban öt évet töltött el különböző tárgyak, főképpen a mennyiség- és természettan tanításával. 1878-ban tanári vizsgát tett. 1879-ben a veszprémi gimnáziumhoz helyezték át. 1883-88-ig Temesváron tanított, majd 1888-ban a kecskeméti főgimnázium igazgatója lett. 1893-tól Kecskeméten házfőnöki megbízatást is kapott. 1897-ben a rendkormány a lévai társház és gimnázium vezetésével bízta meg. Végül saját kérésére Nagykanizsára helyezték át tanárnak.

30. – 250 éve született Pollack Mihály építész

Bécsben, 1773. augusztus 30-án született Pollack Mihály János (1773-1855) építész, a klasszicista építészet kimagasló mestere. Édesapja és bátyja is építőmester volt, így mellettük sajátította el az építőmesterséget. A bécsi Képzőművészeti Akadémián J. F. Hetzendorf von Hohenberg (1733-1816) osztrák építész tanítványa volt. 1793-ban Milánóba ment féltestvéréhez; Leopold Pollack építészhez. Itt ismerkedett meg a lombardiai klasszicizmus jelentősebb alkotásaival. 1798-ban immáron Pesten telepedett le. Az első munkája a Deák téri evangélikus templom építésének befejezése volt. Részt vett a pécsi székesegyház helyreállításában, és ő vezette 1808-tól 1812-ig a pesti Német Színház építését. Az 1808-ban alakult Szépítő Bizottság vezető tagjaként nagy szerepe volt a pesti építkezések irányításában. 1810-1830 között számos pesti polgárház és palotát tervezett (Horváth-ház, ill. Pálffy-ház: Kossuth Lajos u. 3.; Wurm-ház: Dorottya u. 6. stb.). Ezek adtak lehetőséget művészete stiláris kibontakozásához. Az 1817-ben épült Almásy palota (Szép u. 6.) hangsúlyos közép része még barokkos vonás. A volt Festetics-palota (ma Országos Tervhivatal, Zrínyi u. 10.) már tisztán klasszicista épület. Palotaterveinek jellegzetessége a gazdag, hatásos bejárat térkialakítás. Magas fokú téralkotó művészete a középületeiben bontakozott ki, melyekben az épület funkciójának és művészi megjelenésének tökéletes egységét valósította meg (az egykori pesti Vigadó ill. Ludoviceum stb.). Több vármegyeházat tervezett. Legjelentősebb közülük a szekszárdi; nyugodt ritmusával, méltóságteljes hatásával a kor vidéki épületeinek egyik legjobbjá. A számos kastélyépítése közül a legfontosabb az alsóúti és a dégi volt. Fő műve: Magyar Nemzeti Múzeum épülete, az európai klasszicizmus remeke. Homlokzatán a vízszintes és függőleges elemek egyensúlya, az áttekinthető belső terek ünnepélyes monumentalitása az épülettípus eszméjének szép kifejezése. A tahitófalusi temetőben nyugszik, síremlékét Ybl Miklós tervezte.

31. – 120 éve született Sövegjártó János mérnök

Pozsonyban, 1903. augusztus 31-én született Sövegjártó János (1903-1986) vegyész mérnök. Az egyetemi tanulmányait 1926-ban végezte a bécsi műegyetemen. 1928-29-ben a Dittmar Urbach Rt. (Csehszlovákia) üzem mérnöke, 1929-1940 között a Ceramica Alessandro Sbordoni (Olaszország) főmérnöke volt. 1940-45-ben a Budapesti Magnezitipari Művek műszaki igazgatója, 1953-tól nyugalomba vonulásáig az üzemi kutatólaboratórium vezetője volt. 1957-58-ban és 1960-61-ben a Veszprémi Vegyipari Egyetem előadója. Elsősorban szilikátkohászattal és kémiával foglalkozott. A Kossuth-díjat a krómmagnezit-tégla minőségének tökéletesítéséért, a magnezitércek és a dolomitok zsugorítására vonatkozó találmányaiért kapta.

31. – Gépészeti szakmakultúra konferencia

A Gépipari Tudományos Egyesület (GTE) a BME „R” épületében augusztus 31-én tartja az VIII. Gépészeti szakmakultúra című konferenciát. A gépészeti szakmakultúra legfőbb törekvése az erőforrások hatékony alkalmazása és azok folyamatos fejlesztése. Ezek az erőforrások a feladat elvégzéséhez szükséges személyek, eljárások, módszerek, technológiák. Ezekről az eljárásokról, módszerekről, technológiákról szóló előadásokkal kívánják a szervezők a konferencia résztvevőit támogatni munkájukban.

Bővebb infó: <https://events.gteportal.eu/szaku2023/>

Felhasznált irodalom:

- *MMK Történeti (Bizottság) Munkacsoport: Magyar mérnökök évfordulói 2023-ban*
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- *Évfordulóink a műszaki és természettudományokban*
MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága sorozatának egyes kötetei
- *História – Tudosnaptár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók*
Internet: tudosnaptar.kfki.hu/historia
- *Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) Informatikatörténeti Fórum*
Internet: itf.njszt.hu
- *Dr. Hajtó Ödön: A mérnöki hivatásért*
2021. – Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara
- *Nagy Ferenc szerk.: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig*
1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- *Kenyeres Ágnes szerk.: Magyar Életrajzi Lexikon I-IV. 1967-1990. – Akadémiai Kiadó*
Internet: arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/
- *Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) és a jogelőd Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) kiadványai*
- *Mérnök Újság (MÚ) és MÚ Online História* rovat (Magyar Mérnöki Kamara)
Internet: mernokvagyok.hu és mernokvagyok.hu/blog/category/historia
- *Mérnöki évfordulók, emlénapok és programok - 2014. január 1-től havi bontásban*
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- *EMT Tudomány- és Technikatörténeti Konferenciák kiadványai*
(Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság) Internet: ttk.emt.ro
- *Fejér László szerk.: Vizeink Krónikája* (Vízügyi múzeum 2001.)
Internet: library.hungaricana.hu/hu/view/VizugyiKonyvek_067/?pg=0&layout=s
- *A Magyar Hidrológiai Társaság kitüntetettjei 1917-2017 között* (MHT, 2019.)
Internet: hidrologia.hu/mht/letoltes/LEXIKON_WEB.pdf
- *Kozák Péter író, szerk.: © Névpont, 2022. Nemzeti életrajzi adatbázis, virtuális sírkert*
Internet: nevpont.hu/
- *Egyéb szakmai életrajzok és műszaki források*

Készítette: Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök

Magyar Mérnöki Kamara (MMK) Történeti (Bizottság) Munkacsoport tagja